

kantoren- monitor

Metropoolregio Amsterdam 2016

Recordonttrekking van kantoorruimte en toegenomen kantoorgebruik zorgen voor sterke daling van de leegstand

Leegstand

Na jaren waarin sinds het begin van de economische crisis in 2009 de leegstand van kantoorruimte bleef toenemen, is de leegstand van kantoorruimte in de metropoolregio Amsterdam in 2015 met 375.000 m² fors gedaald naar 2.380.000 m². (figuur 1)

De leegstand daalde vooral in Amsterdam (-200.000 m²), Amstelveen (-65.000 m²), Haarlemmermeer (-55.000 m²), en Diemen (-25.000 m²). Daarnaast nam de leegstand onder meer af in Ouder-Amstel (-15.000 m²), Haarlem (-10.000 m²), Zaanstad (-10.000 m²) en Hilversum (-10.000 m²) (figuur 2). Dit was vooral

het gevolg van omzetting van kantoorruimte naar andere functies, en in Amsterdam en Haarlemmermeer tevens van een groei van het kantoorgebruik. Binnen Amsterdam nam de leegstand fors af in Westpoort, Zuidoost, Oost en Nieuw-West. Alleen in Zuid nam de leegstand vorig jaar toe. (figuur 3)

fig. 1 leegstand van kantoorruimte in de metropoolregio

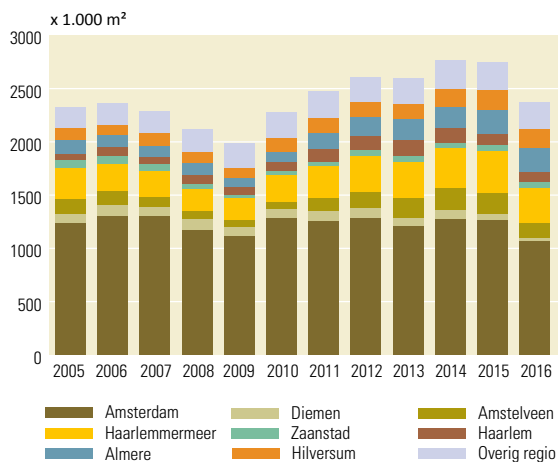

fig. 2 ontwikkeling leegstand van kantoorruimte in de metropoolregio

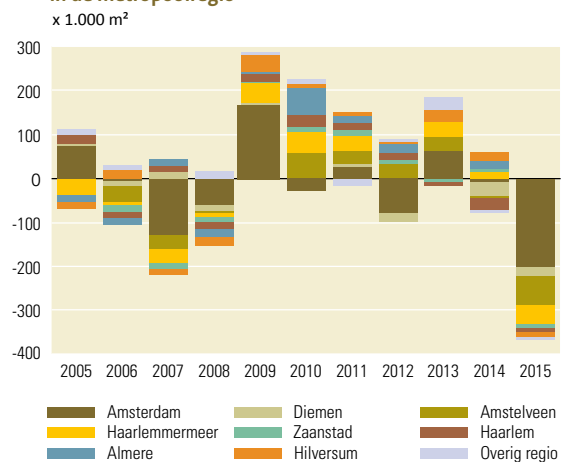

fig. 3 ontwikkeling leegstand van kantoorruimte in Amsterdam

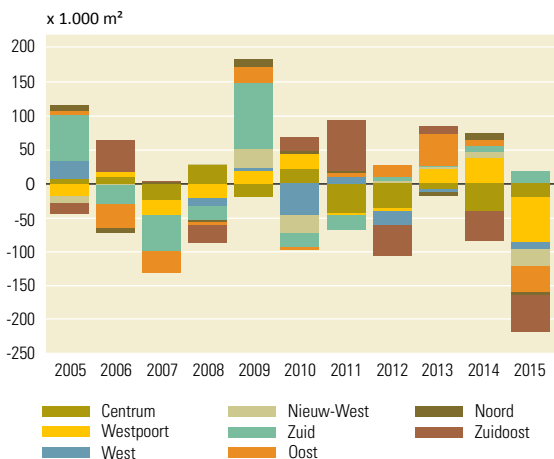
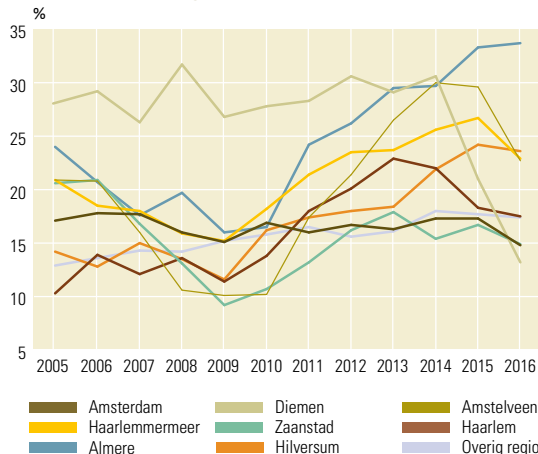

fig. 4 ontwikkeling percentage leegstand van kantoorruimte in de metropoolregio

Diemen, Eekholt 24-32, sloop tbv woningbouw

Haarlem, Sumatraweg 17, supermarkt en wonen

Ten opzichte van de voorraad daalde de leegstand in de metropoolregio vorig jaar van 20 naar 18 procent van de ruim 13 miljoen m² voorraad. Daarvan was voor 1 procent een nieuwe huurder bekend. Het leegstandpercentage nam in 2015 zowel af in Diemen (van 21 naar 13 procent), Amstelveen (van 29½ naar 22½ procent), Haarlemmermeer (van 26½ naar 23 procent), Ouder-Amstel (van 23 naar 16½ procent), Amsterdam (van 17½ naar 15 procent), Zaanstad (van 16½ naar 15 procent), Haarlem (van 18½ naar 17½ procent) en Hilversum (van 24 naar 23½ procent). In Almere bleef het percentage leegstand vrijwel onveranderd (33½ procent), evenals in de overige regiogemeenten (gemiddeld 17½ procent). (figuur 4)

Functiewijziging

Sinds 2005 werd in de metropoolregio 450.000 m² omgezet naar kantoorruimte en zijn initiatieven genomen voor onttrekking aan de voorraad kantoorruimte

door omzetting naar andere functies van in totaal 2.355.000 m². Daarmee werd in de metropoolregio per saldo 1.905.000 m² kantoorruimte aan de voorraad onttrokken. (figuur 5)

Vorig jaar werd in de metropoolregio 55.000 m² aan de voorraad toegevoegd door omzetting vanuit andere functies naar kantoorruimte en werd een recordoppervlak van 405.000 m² aan de voorraad onttrokken. Daarvan betreft zo'n 130.000 m² omzetting naar wonen, 90.000 m² naar hotels, 25.000 m² naar winkels, 15.000 m² naar medisch, 10.000 m² naar onderwijs, en betreft 115.000 m² sloop van verouderde kantoorruimte. Voor een deel van de panden moet feitelijke omzetting nog plaatsvinden of is deze in uitvoering. In afwachting van de benodigde vergunningen of sloop worden deze niet meer als (lege) kantoorruimte in beschouwing genomen. (figuur 6)

Binnen de metropoolregio lag de nadruk sterk op omzetting in Amsterdam waar sinds 2005 0,3 miljoen m² werd omgezet van andere functies naar kantoorruimte en 1,4 miljoen m² kantoorruimte werd omgezet naar andere functies. Vorig jaar werd in Amsterdam 35.000 m² omgezet naar kantoorruimte en werd 185.000 m² kantoorruimte aan de voorraad onttrokken. Per saldo daalde de voorraad kantoorruimte door omzetting in Amsterdam vorig jaar met 150.000 m². Vooral in Zuidoost, Zuid, Westpoort en Centrum werd vorig jaar veel kantoorruimte onttrokken. (figuur 7 / figuur 8)

Nieuwbouw

De nieuwbouwexplosie waarin van 2000 tot en met 2004 jaarlijks tussen 300.000 en 700.000 m² kantoorruimte is opgeleverd, werd gevolgd door een oplevering van 2005 tot en met 2008 tussen 100.000 en 200.000 m², om weer aan te trekken naar een niveau van 350.000 m² per jaar in 2009 en 2010 en 200.000 m²

fig. 5 omzetting naar en onttrekking van kantoorruimte in de metropoolregio

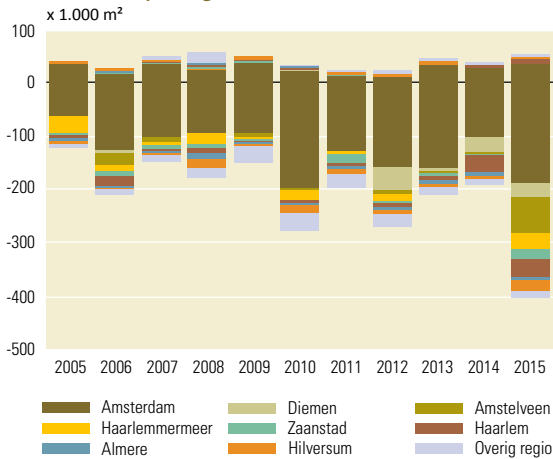

fig. 6 omzetting naar en onttrekking van kantoorruimte in Amsterdam

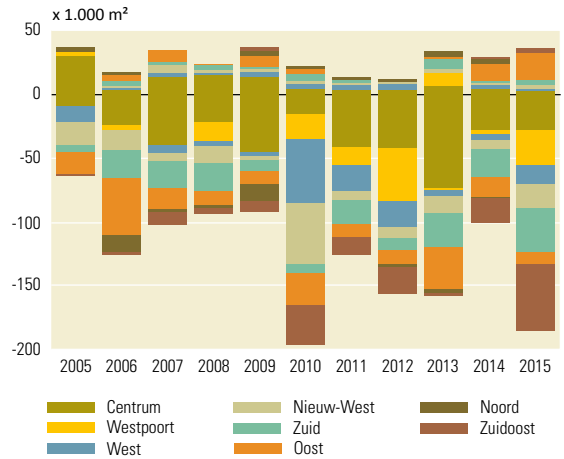

fig. 7 onttrekking van kantoorruimte in de metropoolregio naar functie

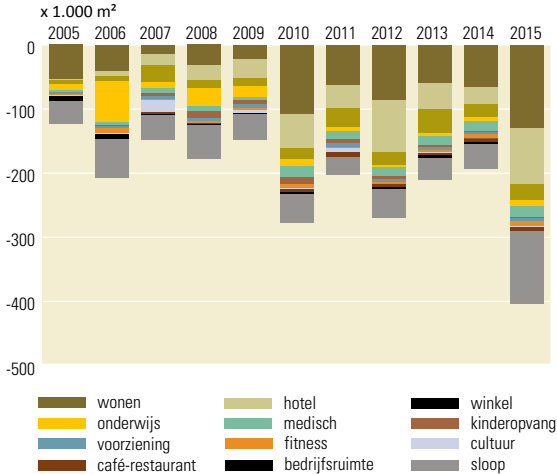
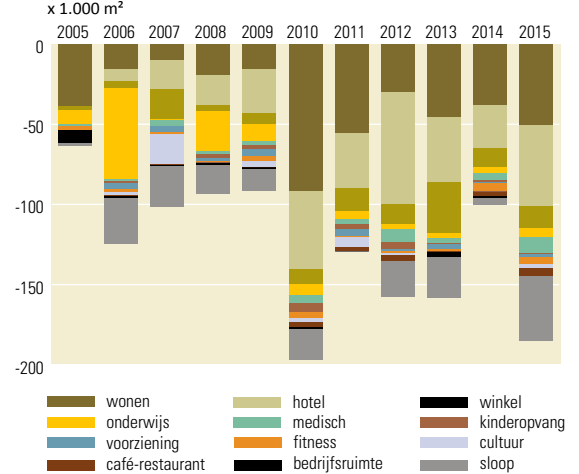

fig. 8 onttrekking van kantoorruimte in Amsterdam naar functie

Zaandam, Ebbehout 29, supermarkt en wonen

in 2011. De afgelopen vier jaren lag de nieuwbouwproductie van kantoorruimte op een niveau van ongeveer 100.000 m² per jaar. Sinds 2005 werd in de metropoolregio 1.885.000 m² kantoorruimte opgeleverd. In 2015 werd in de metropoolregio 65.000 m² kantoorruimte opgeleverd, waarvan bijna 45.000 m² in Amsterdam en 20.000 m² in Haarlemmermeer. (figuur 9)

Groei voorraad

Omdat er door omzetting per saldo iets meer kantoorruimte aan de voorraad werd onttrokken dan er opgeleverd werd, is de voorraad kantoorruimte in 2016 zelfs 20.000 m² kleiner dan in 2005. Dat is vooral het gevolg van de beperkte nieuwbouw en toegenomen omzetting van kantoorruimte naar andere functies van de afgelopen vier jaren waarin de voorraad in de metropoolregio met 550.000 m² kromp. Met een oplevering in 2015 van 65.000 m² en omzetting van kantoor-

fig. 9 oplevering van kantoorruimte in de metropoolregio

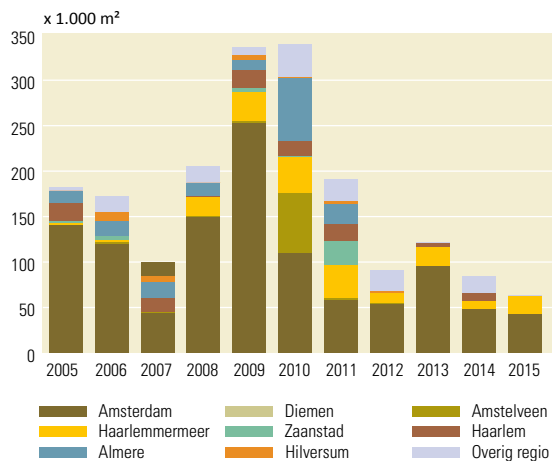

fig. 10 groei voorraad kantoorruimte in de metropoolregio

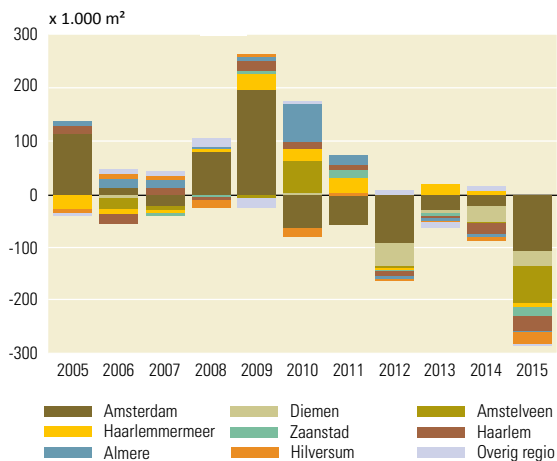

fig. 11 betrokken kantoorruimte in de metropoolregio

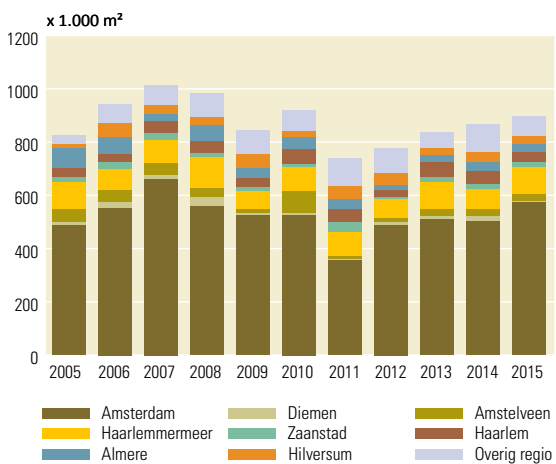
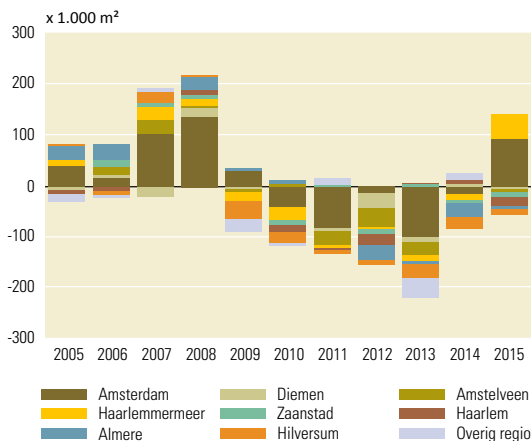

fig. 12 toename gebruik van kantoorruimte in de metropoolregio

ruimte naar andere functies van per saldo 350.000 m² daalde de voorraad in de metropoolregio vorig jaar zelfs met 285.000 m², waarvan 105.000 m² in Amsterdam, 70.000 m² in Amstelveen, 30.000 m² in Diemen en 25.000 m² in Haarlem. (figuur 10)

Ingebruikname

Sinds 2005 is in de metropoolregio 9.640.000 m² door kantoorgebruikers betrokken. Dat komt neer op een gemiddelde van ongeveer 875.000 m² per jaar. Er werd vorig jaar 900.000 m² kantoorruimte in gebruik genomen. De ingebruikname was daarmee 4 procent hoger dan in 2014. In Amsterdam werd met 575.000 m² 14 procent meer betrokken dan in 2014; in Haarlemmermeer werd met 100.000 m² 28 procent meer betrokken dan in 2014. In de overige regiogemeenten werd met 225.000 m² 21 procent minder betrokken dan in 2014. (figuur 11)

Kantoorgebruik

De ontwikkeling van het kantoorgebruik hangt sterk samen met de economische ontwikkeling. Mede door inkrimping en omzetting van vaste naar flexibele werkplekken bij grote kantoorgebruikers sloeg het gebruik van kantoorruimte in de metropoolregio om van een groei met 2 procent in 2008 naar een krimp met ½ procent in 2009, 1 procent in 2010, 1 procent in 2011, 1½ procent in 2012, 2 procent in 2013 en 1 procent in 2014, om pas vorig jaar om te slaan naar een groei met 1 procent.

Vorig jaar groeide het gebruik van kantoorruimte in de metropoolregio met 90.000 m². Daarbij was vooral sprake van een groei van het kantoorgebruik in Amsterdam met 95.000 m² en Haarlemmermeer met 50.000 m². In Haarlem daalde het kantoorgebruik met 15.000 m², in Zaanstad en Hilversum met 10.000 m², in Amstelveen, Almere, Diemen en Lelystad met 5.000 m². (figuur 12)

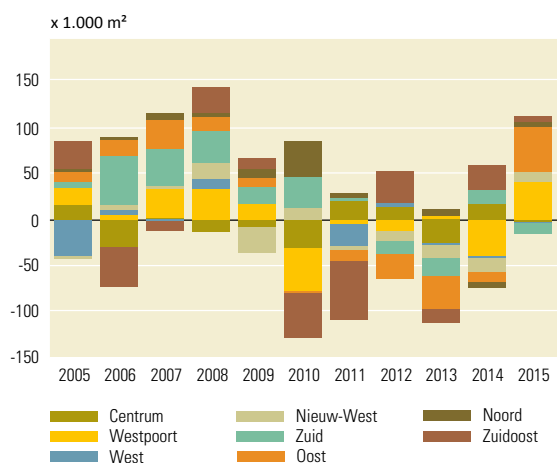
Haarlem, Zuidervest 22, wonen

Amsterdam Zuid-oost, Frankemaheerd 2 - 12, sloop tbv nieuwbouw kantoor

fig. 13 toename gebruik van kantoorruimte in Amsterdam

Zaanstad, Bossingschaaf 20, sloop tbv woningbouw

Vorig jaar was in Amsterdam vooral sprake van een groei van het kantoorgebruik in Oost met 50.000 m² en Westpoort met 40.000 m². Ook in Nieuw-West, Zuidoost en Noord groeide het kantoorgebruik. Alleen in Zuid daalde het kantoorgebruik. (figuur 13)

Bouwproductie

De sterk dalende leegstand die het gevolg is van hernieuwde groei van het kantoorgebruik en de record omzetting van kantoorruimte naar andere functies heeft nog niet direct geleid tot het aantrekken van de nieuwbouw van kantoorruimte. Er werd vorig jaar maar 45.000 m² kantoorruimte in aanbouw genomen,

waarvan tweederde voor vooraf bekende gebruikers. Samen met de vóór 2015 in aanbouw genomen 45.000 m² die nog niet was opgeleverd was er januari 2016 ongeveer 90.000 m² in aanbouw die grotendeels in 2016 wordt opgeleverd. Het betreft vrijwel uitsluitend nieuwbouw in Amsterdam.

Met de vorig jaar sterk gedaalde leegstand wordt de interesse groter om weer meer nieuwe kantoorruimte te gaan realiseren. Maar voor een goed functionerende kantorenmarkt is een leegstandsniveau nodig tussen 5 en 8 procent leegstand. Om de leegstand weer naar dit evenwichtsniveau terug te kunnen brengen

zal het nodig zijn om nog een aantal jaren maar een beperkt vloeroppervlak aan kantoren te realiseren, en veel kantoorruimte om te blijven zetten naar andere functies. Dat geldt in het bijzonder voor gebieden met een stagnerende kantorenmarkt zoals Almere waar een derde van de voorraad kantoorruimte leegstaat.

© drs. Ad Wagemakers, Kantorenmonitor B.V. mei 2016

Amstelveen,
Prof. J.H. Bavincklaan 1-3,
hotel

kantorenmonitor

Door Kantorenmonitor B.V. wordt jaarlijks aan de hand van een veldopname de ontwikkeling van de kantorenmarkt in Metropoolregio Amsterdam geregistreerd. Op basis hiervan is een analyse gemaakt van de ontwikkeling in de periode 2005 tot en met 2015 van nieuwbouw, voorraad, groei van het kantoorgebruik, betrokken kantoorruimte en leegstand. Voor nadere gegevens:

kantorenmonitor b.v.

ad wagemakers
pentagon 11
postbus 15029
1001 ma amsterdam
06 17 55 66 84
info@kantorenmonitor.nl
www.kantorenmonitor.nl

Amsterdam Nieuw-West, Jan Tooropstraat 101 en Van de Sande Bakhuisenstraat 6, wonen en sloop tbv woningbouw

Haarlem, Claus Sluterweg 125, sloop tbv woningbouw